СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXII. | Число 141. | Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 18. червня, 1924. | VOL. XXXII. | No. 141. | Jersey City, N. J., Wednesday, June 18, 1924. | THREE CENTS

Кулидж невдоволений зі своїх менаджерів.

ВАШІНҐТОН, 16. червня. — Президент Кулидж додав провідникові своєї виборчої кампанії Віліемови Батлерови цілу раду дорадників, бо він невдоволений з нерішучости, яку сей проявив підчас клівлендської конвенції.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ НЕВДОВОЛЕНІ З ДОСА.

ВАШІНҐТОН, 16. червня. — Американська федерація Праці неофіціяльно вже заявляються проти кандидатів ,а головно проти Доса, котрого вважають „Фашистом", прихильником „отвертої шапи" та взагалі противником юнійних організацій.

СМИТ ОБНИМАЄ САМИЙ ПРОВІД СВОЄЇ КАМПАНІЇ.

НЮ ЙОРК, 16. червня. — Нюйорський губернатор Ал. Смит обняв нині самий ведення своєї кандидатської кампанії. В тій цили він уже став виробляти собі кандидатську програму.

ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ КРАВЕЦЬКОГО СТРАЙКУ.

НЮ ЙОРК, 16. червня. — Завтра почнуться повні наради сторін, заінтересованих у полагодженню грозячого кравецького страйку, на котрий малоби вийти до 50,000 зорґанізованих робітників та робітниць.

Конференцію скликав ґубернатор Смит, а відбуватися вона буде в міській раді.

ФАРМЕРСЬКО-РОБІТНИЧА КОНФЕРЕНЦІЯ.

СТ. ПОЛ, 16. червня. — Делегати на так звану фармерсько- робітничу конференцію вже зїзджаються. Конференція починається завтра.

Хоча сенатор Ла Фолет виступив остро проти сеї конференції, мимо сього її члени заявляють, що вони не мають другого кандидата кромі сенатора.

АМБАСАДОР ДО ЯПАНУ РАДИТЬ АМЕРИЦІ НОВУ ПОЛІТИКУ.

СІЕТЕЛ, Вашінґтон, 16. червня. — Сайрас Вудс, американський амбасадор до Япану, котрий недавно зрезиґнував зі свого уряду, вернув нині до Америки. При вступі на американську землю говорив він з ґазетярами і заявився в розмові за потребою зміни американської політики супроти Япану, якщо Америка не хоче наразити собі на все настрою японського народа.

АМЕРИКА ВІДПОВІДАЄ НА ЯПАНСЬКИЙ ПРОТЕСТ.

ВАШІНҐТОН, 16. червня. — Американський уряд доручив уже японськом упредставникови відповідь на японський протест у справі обмеження японської іміґрації. Відповідь ся буде подана до публичної відомости, як лишень японський уряд потвердить її одержанне.

І МЕКСИКО ВИКИДАЄ ЯПАНЦІВ.

МЕКСИКО ,16. червня. — Мексиканські іміґраційні урядники почали завертати японських іміґрантів.

Мексико сподіється протесту японського уряду проти сих учинків своїх урядників.

ЗНОВА ВИПАДОК З ВОЄННИМ КОРАБЛЕМ.

НОРФОВК,Верджінія, 16. червня. — Воєнний корабель „Верджінія", що виїхав з атлетами американської фльоти на Олімпійські Ігрища до Франції, застряг на пісковій лаві в долішній части Чізепікського заливу.

Лишень довгій праці шістьох менчих і більших кораблів удалося витягнути його з болота. Корабель завернено відтак до доку для направи, котра однак потреває всего кілька годин.

РОСПРАВА ЗА КРОВАВУ ДЕМОНСТРАЦІЮ КЛЕНА.

ЕБЕНСБЕРҐ, Па., 16. червня. — Нині почалася перед стейтовим судом росправа проти Віліема Моногена, першого обжалованого мешканця місточка Лілі, за кроваву демонстрацію Ку-Клакс-Клена з дня 5. квітня. Прокураторія закидає йому, що він належав до тих, що брали активну участь у боротьбі. Обжалований має 18 літ і є майнером.

ШКОДА ШИКАҐОВСЬКОГО РАБУНКУ ВИНОСИТЬ БІЛЬШЕ ЯК ТРИ МІЛІОНА.

ШИКАҐО, 16. червня. — Почтові урядники признають, що вартість вартісних паперів, страчених через шикаґовський рабунок почтового воза на зелізниці, виносить більше як три міліони долярів.

ЗНОВА САМОСУД ПРОТИ ЧЛЕНІВ АЙ. ДАБЛЮ. ДАБЛЮ.?

САНТА АННА, Каліфорнія, 16. червня. — Поліція впала на сліди нового самосуду товпи проти членів Промислових Робітників Світа.

Слідкуючи за товпою яких 300 автомобілів, поліція попала на слід смоли, котрий пропав у ріці Св. Анни, а котрий дає її догадуватися, що товпа напала на живучих у лісі членів згаданої організації та обсмарувала їх смолою.

ВЕЛИКА БУРЯ В ПІВДЕННІЙ ДАКОТІ КОШТУЄ БОГАТО ЛЮДСЬКИХ ЖЕРТВ.

СЮ ФОЛС, Савт Дакота, 16. червня. — Як подають рапорти з ріжних околиць, навіжених страшною бурею послідної суботи, буря коштувала життя що найменче 8 людий, котрих імена вже відомі. Кромі свого доносять про 11 других жертв.

ЖІНКА ЗГИНУЛА НА ВОДОПАДІ НАЙЕГРИ.

НАЙЕГРА ФОЛС, Ню Йорк, 16. червня. — На обривах скали під водопадом Найегри найдено тіло якоїсь старої женщини. Робітники стейтової резервації добули її відти з трудом. Поліція [illegible] вона [illegible] в воду десь повисше водопаду [illegible]

ПІВ МІЛІОНА ДОЛЯРІВ НА УНІВЕРСИТЕТ.

НЮ ЙОРК, 16. червня. — Відомий нафтовий міліярдер Джан Д. Ракефелер подарував Гарвадському університетови пів міліона долярів на виставлення музею при університеті.

ВКРАЛИ 50,000 ДОЛЯРІВ У КАПЕЛЮХАХ ЗА ДВА РОКИ.

ШИКАҐО, Илинойс, 16. червня. — Приватна поліція відкрила, що дівчата-робітниці одної фабрики капелюхів носили кождого дня новий капелюх. Слідство поліції виказало, що дівчата крали капелюхи від двох літ. В той спосіб мали вони викрасти капелюхів на 50,000 долярів. Поліція арештувала 7 дівчат.

ЛЕТ ДОВКОЛА ЗЕМЛІ.

ГОНКОНҐ, 16. червня.— Три американські летуни приїхали нині щасливо до Сайґону, столиці французької Кохін-Хіни, переїхавши з послідної стації 300 миль.

ЕЛЄКТРИФІКАЦІЯ ЗАЛІЗНИЦЬ В ЯПОНІЇ.

Японський залізничий департамент ухвалив, щоби ще цього року почати електрифікацію залізничих шляхів. Роботи ці малося би покінчити 1928-29 року. Електрифікація шляху Токіо-Адавара мала би скінчитися ще цього року.

БІДА НА СОВЕТИ.

Риков ствердив у своїй політичній промові на партійній конференції в Москві, що господарське становище СРСР. довано лише на 35 проц. передвоєнного. Заробітна платня виносить лише 65 проц. передвоєнної. Дефіцит у державному буджеті виносить в б. р. 400 міліонів золотих рублів, чого ніколи не бувало перед війною. Недостача капіталів дається відчувати дуже гостро і тому лише, щоби ту недостачу усунути, почато переговори з Анґлією.

ЧОТИРИ ПРИСУДИ СМЕРТИ.

Дня 13. і 14. м. м. відбулася у Перемишлі перед доразовим судом розправа проти чотирьох обвинувачених у грабунковому нападі на селянина Пакалу в ночі з 14 на 15 квітня. Ті чотири грабіжники, Францішек Вецісло, Антін Драґан, Юзеф Ричавскі і Юзеф Войдило напали на Пакалу, поранили його ножами й одібрали 20 долярів. Обвинувачені скидали вину один на другого . Трибунал присудив усіх чотирьох на кару смерти. Президент Войцеховскі замінив ц юкару на досмертну вязницю.

ЖІНКА СВЯЩЕНИКОМ.

Така сензація трапилася в Лондоні. 19-ти літна міс Емілія Бішон дістала призначенне на пастора церкви методистів у Лондоні. Недавно виголосила вона першу проповідь до своїх вірних.

КАТАСТРОФАЛЬНА ХУРТОВИНА В СКАЛАТЧИНІ.

Над скалатським повітом пронеслася хуртовина, якої не памятають люде від десяток літ. Богато мостів зірваних. Засіви знищені зливними дощами і сильним градом. Буря нанесла величезні шкоди. Близші подробиці покищо ще не надійшли.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ХОР ЗОРГАНІЗУВАВСЯ В ТЕАТРАЛЬНЕ ТОВАРИСТВО.

Як відомо Український Національний Хор закінчив своє турне по Америці 7 травня б. р. З цього часу Хор лишився без анґажаменту, без внутрішньої адміністрації і без проводиря бо сам Кошиць теж покинув хор і гдесь виїхав. Хор лишився сам на себе на роздоріжжі.

Здавалось, що прийшов кінець тій великій організації, її праці і здобуткам.

Але не так сталось як здавалось. Через деякий час по скінченню праці, не бачучи ні відкілля жадної помочі, Хор зорґанізувався в Товариство. Це було тим легче, що це не перший раз за пять років свого істнування йому приходиться бути одному, органїзуватъся і шукать праці.

Товариство приступило негайно до поновлення і поповнення свого репертуару; і з театрального репертуару розучило Вечорниці а також має на меті виучить і другі українські оперети або опери. З початку липня б. р. в Ню Йорку Хор дає перший концерт і виставляє Вечорниці.

ДАЛЬША ГРАБІЖ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ.

У холмську „Нашому життю"

У холмському „Нашому життю" читаємо: „Висвячення церкви". Дня 11. травня ц. р. відбулося висвячення православної церкви в селі Стужині, Красноставського пов., на католицький костел. Присутнє було католицьке духовенство, поліція і представники влади. Місцеве православне населення, захищаючи свою святиню виказало спротив. Богато побитих і ранених. В такий спосіб церква була забрана Стужичанам.

———o———

НАПОЛЄОНІВ ЛИСТ НА ЛІЦИТАЦІЇ.

2-го червня зачали продавати в Лондоні ріжні історичні документи. Між документами є і лист Наполеона з 1815-го року до анґлійського адмірала Кіта.

В листі м. и. сказано таке: „Я в ніякому разі не є анґлійський воєнний полонений — Я гість Анґлії. Волю вмерти, як мають мене відвезти на Св. Олену, або до якої анґлійської твердині. Бажаю жити свобідно в Анґлії — піданий анґлійським законам і боронсений ними".

СТРАЙК СВЯЩЕНИКІВ.

В Югославії ухвалено новий закон, яким поділено державних урядників на катеґорії. Новий закон міністерства віроісповідань не обіймає священиків із Чорногори. Всі остали поза клясами і катеґоріями. Це у чорногорських священиків викликало велике невдоволення, бо спеціяльний закон іще з перед 20-ти літ признає їх державними урядниками і відповідно до кваліфікацій ділить на кляси. Новий закон не признав їм ніщо, а духовенство й так є у прикрому матеріяльному положенню (бо їх платні і додатки менші як якихнебудь урядовців). Тому представили священики широко міністерству віроісповідань свої жадання і заявили, що від 1-го червня ц. р. перестають виконувати свої обовязки, поки не управильниться їх справи. Цілою тою страйковою справою кермує спеціяльний священичий комітет, відпоручники якого обходять цілу Чорногору й відбувають віча.

КОВЕНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ.

На ковенській конференції литовський премієр Ґальванавскас відносно Вильна заявив, що балтійські держави повинні сповнити обовязок солідарности супроти змагань сусідних народів.

Еріо заповідає зміну французької політики.

ПАРИЖ, 16. червня. — Премієр Еріо прочитає завтра парляментови Франції, якої політики він думає придержуватися.

Про се, що зміна буде поважна, свідчить зараджєнне нового уряду про Рурщину, котрим упущено туди 7,000 Німців, проґнаних премієром Пуанкаре.

Що зміна не обійдеться без завзятої боротьби, видно зі заяви бувшого міністра війни Мажінота, котрий заповідає опозицію проти всякої спроби зменчити континґент армії.

НІМЦІ ОБУРЕНІ НА ЕРІО.

БЕРЛІН, 16. червня. — Німецькі ґазети з обуреннєм підносять заяву французького премієра Еріота, котрий мав сказати, що він наложить на Німеччину ще тяжчі умови, як наложили його попередники, як що Німеччина не перестане збро-їтися до війни пімсти проти Франції. Ґазети вважають сю заяву за вмішування в німецькі внутрішні справи. Вони лучать сю заяву з іменованнєм мілітариста Нолета міністром війни.

БРАНТИНҐ ГОЛОВОЮ РОБІТНИЧОЇ РАДИ.

ЖЕНЕВА, 16. червня. Межинародна Робітнича Конференція вибрала через аклямацію своїм президентом Гямара Брантинґа, бувшого премієра Швеції та теперішнього шведського представника до Ради Ліґи Народів.

В конференції бере участь 39 держав. Ані уряд Злучених Держав ані американські робітничі юнії не мають представників на конференції. В імени кождого представленого краю засідає уряд, робітничі організації та підприємці.

Конференцію отворив Артур Фонтен, президент межинародного робітничого бюра при Лізі Народів.

РОБІТНИЧИЙ КАБІНЕТ ЗНОВА НЕ ДІСТАВ БІЛЬШОСТИ В ПАРЛЯМЕНТІ.

ЛОНДОН, 16. червня. — Підчас голосовання над справою комунікації в Лондоні за внеском уряду заявилося всего 126, проти 189 голосів. Уряд з гори заявив, що він не вважає сеї справи важною та що не вступить, як посли будуть голосувати проти нього.

Замітно, що навіть деякі члени робітничої партії голосували проти свого уряду.

НЕ ХОЧУТЬ ЩЕ РІШАТИ ПРО ОБМЕЖЕННЄ ЗОРУЖЕНЬ.

ЖЕНЕВА, 16. червня. — Рада Ліґи Народів признала питання морських зоружень після засад, виголошених на вашинґтонській конференції, так трудним, що вона постановила не вирішувати справи тепер ,але віддати її до вирішення повному зборови Ліґи.

Рада рішила далі держати Австрію під своїм наглядом, з чого Австрія сильно невдоволена.

ФАШИСТАМ ГРОЗИТЬ УПАДОК ЧЕРЕЗ УБИЙСТВО ПОСЛА

РИМ, 16. червня. — Цілий італійський кабінет предложив королеви свою резиґнацію.

Причиною кабінетової кризи є обуренне італійського народа на .пірванне та вбитте фашистами соціялістичного посла Матеоті. Справа що далі прибирає щораз більше скандальні розміри. В справу вмішані, видно, високі достойники фашистського уряду, і двох з них уже втекло з Риму, але їх пій-мано та осаджено в тюрмі.

МОСКОВСЬКА ДИКТАТУРА НАД ПОНЕВОЛЕНИМИ НАРОДАМИ НЕ ЗНАЄ ГРАНИЦЬ.

МОСКВА, 16. червня. — Московський уряд зарядив, щоби поневолені ними народи на полудни та сході, як Турки, Татари, Ґрузини й Ромуни вживали не своїх давних письм, але латинського альфабету.

МЕКДОНАЛД ОСТЕРІГАЄ МЕКСИКО.

ЛОНДОН, 16. червня. — Премієр міністрів Мекдоналд мав нині розмову з конзулем Мексика Александром Карільо та заявив йому, що Анґлія противиться вигнанню з Мексика анґлійського представника Каминса за те, що Каминс мав зле висказуватися про мексиканський уряд. Анґлія стоїть на становищи, що се за мала провина, щоби викидати аґента чужої держави.

АВСТРІЯ ЗАВОДИТЬ НАЗАД МОНЕТУ.

ВІДЕНЬ, 16. червня. — Австрійський уряд пустив нині в перше від кінця війни в обіг звінку монету та встановив її курс відповідно до паперових гроший.

СУДЯТЬ НІМЦІВ ЗА ВБИТТЯ БЕЛЬҐІЙЦЯ.

БЕРЛІН, 16. червня. — Перед стетинським карним судом почалася росправа проти двох Німців, обжалованих за вбитте бельґійського офіцира поручника Ґрафа.

Росправа викликує величезне заінтересованне серед публики, бо бельґійський суд уже засудив пятеро людий (всіх Німців), за вбитте свого власне чоловіка. Тих обжалованих засуджено було на смерть, але потім кару замінено їм на доживотну вязницю. Оба обжаловані теперішньої росправи самі призналися до вини, подаючи за причину свого признання гризку совісти.

ЯПАНСЬКИЙ БОЙКОТ АМЕРИКАНСЬКИХ ВИРОБІВ НЕ ВЕДЕТЬСЯ.

ТОКІО, Япан, 16. червня. — Протиамериканська аґітація, що з обурення за іміґраційний закон звернулася до бойкоту американських товарів, починає ослабати.

В декотрих містах провід в аґітації взяли робітничі юнії. В Йокогамі примір корабельні вантажники порішили не виладовувати американських товарів з кораблів.

В книгарнях появилася велика маса протиамериканської [illegible]

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сиҭі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НЕ СПИНЯЙМО РОБОТИ ЧЕРЕЗ ЛІТО

Звичайно в нас думається, що літо се час застою для запомогових орґанізацій. Мовляв, літом горячо, кождий хоче відпочати, а не заниматись стяганнем людий до орґанізації. Зима — се буцімто час приеднювання нових членів для орґанізації.

Так звичайно виправдуються ті самі люди, які в зимі говорють щось зовсім другого. Коли у зимі спитати, чому вони не приеднують нових членів для орґанізації, вони кажуть, що зима не відповідна пора для орґанізовання. Літо, кажуть вони, се пора. Літом можна піти з товаришом на прохід, лягти в холодку, попивати холодної води, чи чого там, і спокійно про орґанізацію говорити.

І так кругом іде робота таких орґанізаторів. Літом вони відкладають роботу на зиму, зимою на літо. Все завтра, коби лишень не нині. Все в четвер, коби лишень не тепер.

Тоді як добрі орґанізатори не дивляться на те, чи се зима, чи літо, але аґітують, чи літо, чи зима, чи горяч, чи холод. На таких людях орґанізації стоять. Такими людьми орґанізації розвиваються. Таких нам треба найбільше.

РЕПУБЛИКАНСЬКІ КАНДИДАТИ

Републиканська конвенція, що мала вложити републиканську програму та визначити кандидатів партії при сьогорічних виборах президента Злучених Держав, уже покінчилася. Кандидатом партії на уряд президента став, як сього можна було сподіватися, теперішній президент Кулидж. Сей чоловік, його урядові здібности та прикмети характеру, його сильні й слабі сторони, вже добре відомі.

Зовсім інакше з кандидатом на уряд віцепрезидента. На сей уряд висунено ґенерала Доса, і тепер питаються, що він собою представляє. Досі він визначної участи в політиці не брав. Був собі банкиром, дістався опісля до армії підчас великої війни та купував для армії всякі припаси. Коли відтак сенат розвів широкі слідства над закупнами сих припасів, він зявився перед сенатом та добув собі широкого розголосу своїми острими відповідями, перепинаними частими прокльонами. Ще більшого розголосу набрав Дос своїми проектами полагодження европейського замішання, які він предложив кілька тижнів тому яко неофіціяльний представник Злучених Держав. З сього видно, що Дос є чоловік, в економічних справах дуже бувалий, в політиці менче практичний а притім людина, яка в усякій справі дивиться на найголовнійшу частину справи, а поминає все маловажне.

Повагу він має більшу поза границями Злучених Держав, як в самій Америці. Як видно зі заяв европейських ґазет, його йменованне вважають всюди за важну подію межинародної політики. Правда, про вибір президента рішить не Европа, але Американці, але все таки через його іменованне сила републиканської кандидатури сильно скріпляється.

МЕКДОНАЛД І ЕРІО

Не було від кінця війни подій так великої ваги, як обнятте анґлійського уряду заступником робітничої партії Мекдоналдом та вступленне Еріота на місце Пуанкаре. Обі сі події мають зі собою одну спільну черту, а саме те, що вони вказують на важний зворот у політиці двох головних держав західної Европи.

До самого кінця минувшого року в Европі правила стара французька політика, що зміряла до панування французького ґенерала над всіми европейськими народами. Анґлія, відомо, була проти сеї політики, але не маючи ні великої армії, ні достаточного числа воздушних кораблів, мусіла сидіти тихо. Час від часу вона запротестувала проти французької політики, але на загал вона мусіла собакою бігти за французьким возом.

Анґлійські робітники остаточно переломили зачароване коло. Зваливши своїми голосами консерватів і лібералів, вони висунули на перше місце представників робітництва. Се одним замахом ослабило уряд французьких капіталістів та ґенералів. Французькі вибори з початку мая доконали решти. Вони теж висунули наперед французьких політиків, що стоять близько робітників, які вже мають досить межинародних військових авантур, так дорогих для французької кишені. Новий французький уряд мусить взятися за політику, зовсім другу від політики Пуанкаре та Мільрана. Він мусить іти за тим, щоби Европа вертала до мирного пожиття та спокійної праці в користь усіх.

Отсе є спільна програма нового анґлійського та французького уряду. Програма се гарна, перша розумна програма від кінця війни. Та програма се трудна. Проти неї підуть всіми силами побиті, але не зломані сили французьких ґенералів, а їм на допомогу стануть ті середно-европейські державильокаї, що можуть жити лишень так довго, поки їм помагають французькі ґенерали та французькі банки. Значить, робота ще не скінчена. Вона лишень заповідається.

Коли програма нового анґлійського та французького уряду буде переведена в життє, то від сього може й українському народови немало полекшати. Щоби се однак сталося, на се треба не лишень побіди поступових кругів Франції та Анґлії, але й треба, щоби Українці виступили в своїй обороні та зажадали [illegible]. Коли тепер, як на нових межинародних пер[illegible] нова Европа, не забере слова укр[illegible] разом, воля, здобута без нас, [illegible] проти нас.

„РУСИНСЬКИЙ ТЕАТР"

Гостинні виступи театру ужгородської „Просвіти" у Празі та Подебрадах.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

До яких тільки обставин українському театрови не доводиться пристосовуватись! Колись за царської влади в бувшій Росії, він мусів себе називати **„малорісійським"**. У Галичині він довгий час називав себе театром **„руським"**. Нині, приноровлюючись до своерідних чехословацьких обставин, він називає себе на Закарпаттю **„русинським"**...

Та при всіх обставинах і під усіма назвами **український театр був і є величезним чинником українського національного відродження.** Це стосується й навіть в особливій мірі, також до театру ужгородської „Просвіти", що в днях 23—27 травня впорядив у Празі й Подебрадах пять гостинних вистав.

На українських землях з давнійшою, більш старою культурою театр вже перестає бути **одиноким** провідником національної свідомости. Инша річ на Закарпаттю. Там, де навіть інтеліґенція ґаразд не знає, хто вона, де „язичіє" ще й досі має всі права горожанства, — там чиста українська мова, що лунає зі сцени театру, має величезне **виховуюче** значінне.

Та для театру мало послугуватись чистою, гарною мовою. Театр не сміє ставати казальницею, а мусить бути цікавим. захоплюючим. Він мусить бавити й зворушувати, викликати сміх і сльози, давати розвагу й будити думку. Для цього потрібно двох річей: відповідного **репертуару** й талановитих **виконавців.**

Ці три елементи: **мова, репертуар виконавці** — становлять душу й тіло українського театру. У „русинськім театрі" з яким ми отсе мали нагоду близче познайомитись, усі ці три елементи стоять на значній а подекуди навіть зразковій висоті.

Актори „русинського театру" проказують свої ролі бездоганною українською мовою. На цій мові дійсно можна вчитись. Не тільки в Ужгороді, але в якім хочете українськім місті, хай навіть у Львові чи Київі, ця виразність чистота дикції акторів „русинського театру". зробила б їм велику честь. Вони не говорять, а перли нижуть.

Та, як сказано, мало ґоворити гарно й чисто. Лишається ще питанне: **що** вони говорять? У Празі театр виставив **„Гріх"** Винниченка, Стріндберґова „Батька" й Молерова **„Тардюдю"**, у Подебрадах — Ібсенову **„Гедду Ґаблер"** та Гоголеве **„Одружінне"**.

Як бачимо, репертуар здебільшого клясичний, европейський, у кождім разі не національно-український. Такий вибір був зроблений спеціяльно для гостинних виступів, бо в Ужгороді театр виставляє також національно-українські песи: „Ясні зорі", „Катерину", „Гриця" то-що. Везти ці народні песи до Праги не було рації, бо перед двома роками їх вже тут показав тодішній директор „русинського театру" М. К. Садовський. Цим разом театр хотів себе показати у сві-

Вистави показали, що ужгородська театральна дружина опановує цей чужий репертуар як найкраще. Це було до певної міри несподіванкою як для українських, так і для чеських глядачів. Але несподіванкою милою.

Свій успіх дружина завдячує в першій мірі талановитому керовництву **Олександра Загарова.** Це — душа ужгородського театру й головна його підвалина. Як режисер, п. Загаров робить чудеса. Під його орудою кожда поодинока сила виявляє максимум доступних ій можливостей, а всі гуртом [illegible] сoване, дружне тіло. Як актор, п. Загаров викликає не менше подиву. Він ніколи не повторюється, знаходить для кождої ролі властивий їй тон і творить сценічні образи, які надовго залишаються в памяти.

При всій своїй талановитости і яскравости, п. Загаров не подавляє своїх товаришів, не затирає їх, а дає їм повну змогу проявляти свою індивідуальність. Це показує освічену інтеліґентну людину, яка дбає не стільки про свій власний успіх, стільки про успіх цілого про успіх самої справи.

З тих членів дружини, що найбільше визначились підчас гостинних вистав, треба назвати пань **Морську, Совачеву** й **Дніпрову** та панів **Певного** й Чугая.

• • •

Подорож „русинського театру" до Праги мала подвійну мету. З одного боку, театр хотів показатись перед земляками й набратись від них моральної сили для дальшої праці. Та головною метою театру було показатись перед **чеською** Прагою, від якої залежить його дальше істнуванне.

Чеська Прага привітала ужгородську дружину дуже щиро й сердечно, а головно — з великим узнаннем. Навіть у часописах, що загалом досить холодно ставляться до українства („Чеське Слово", „Народні Політика"), вже перед виставами появились прихильні замітки, а по виставах — величенькі рецензії, повні похвал на адресу п. Загарова та цілої дружини. Зрозуміла річ, що прихильні до нас орґани, як „Праґер Прессе", „Право Ліду" та инші, були ще більш щедрими в похвалах та компліментах.

Моральний успіх вистав отже був повний. Лешається сподіватись, що офіціяльна Прага зробить належний висновок з цього успіху й не дасть „русинському театрови" загинути від браку коштів.

Не треба й казати, що для української суспільности у Празі й Подебрадах приїзд ужгородської дружини був справжнім святом.

Прага, 28. травня.

Радянин.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СТ. ЛУІС, МО. Бр. св. Вол. Великого, від. 179, повідомляє, що піврічний мітинґ відбудесь о 1. годині попол. в неділю, 22. червня, в гали Н. Дому, 1523 Hickory St. На порядку нарад важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1 дол. — М. Паращак, пр.; Т. Шпить, секр.

СТ. ДЖОЗЕФ, МО. Тов. Зап. Січ, від. 355, повідомляє своїх членів і членниць, що піврічний мітинґ відбудеся 22. червня. Проситься всіх прибути на сей мітинґ, бо суть важні справи, котрі мусять рішати самі члени. При тім відкликуюся до всіх, вступайте в ряди своєї української орґанізації та вписуйте до неї свої діти. Толкованне, що анґлійські асекурації ліпші, не має тут місця, бо коли Ви є Українці любіть свій нарід, свої обичаї, свою пісню, Вашим обовязком першим, є належати до своєї української орґанізації. — С. Юркевич, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 243, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний і місячний мітинґ відбудесь в неділю 22. червня в галі парохіяльній під ч. 12205 Парнел ул., точно о год. 2. попол. Обовязком кождого члена явитись на той мітинґ, бо суть важні справи до полагодження і вирівнати всі свої залеглости. Не явившийся члена заплатить 50 цнт. а урядник 1.00 кари. — Т. Карплюк, предс.; Т. Янсевич, секр.

ДІТРОЙТ, МИЦ. Бр. св. О. Николая, від. 175, повідомляє, що піврічний мітинґ відбудеться о 1-шій годині попол в неділю 22. червня в гали парафіяльній при Клепер і Едвард ул. На порядку нарад справозданне піврічне; будесь принимати членів без вступного. Не явившийся член заплатить кари $1.00, а урядник 50 цнт. — Й. Масляк, предс.; В. Бартош, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє, що піврічний мітинґ відбудесь о 1.30 попол. в неділю 22. червня в гали парохіяльній при Оклий Пайс ул. Є важні справи до полагодження; проситься всіх членів явитися на мітинґу. Не явившийся член [illegible]

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

—o—

Балтійська конференція.

(З львівського Діла).

В комісії закордонних справ польського сойму мін. Замойскі так зясував становище Польщі до балтійських держав:

„З вдоволенням стверджую, що дотеперішні вузли приязни, які єднають нас з Естонією, Фінляндією і Латвією дальше зміцнюються. Останній варшавський зїзд був цього пречистим висловом, а теперішній ковенський зїзд не може ані нарушити, ані скомплікувати спільної напрямної лінії, яку устійнено між Польщею і цими державами".

Таке оптимістичне павутиння розсновував польський міністер закорд. справ Замойскі дня 23. ц. м., а вже день перед тим (22. ц. м.) в „тимчасовій столиці Литви" — Ковні три балтійські держави: Литва, Латвія й Естонія підписали протокол балтійської конференції, зафіксовуючи його вислїди. Підкресливши, що політика цих трьох держав спирається на мирному принціпі, заступлені на конференції представники литовський премієр Ґальванавскас, латвійський міністер закорд. справ Сея і представник Естонії Тофер) постановили поручити своїм урядам тісне співділання в закордонній політиці всіх трьох держав, координацію їх акції і взаїмну допомогу на терені Союзу Народів і в инших міжнародних інституціях. В економічних справах постановлено вести спільну ґосподарську політику при заключенні взаїмних торговельних умов на ширшій основі, як це передбачує клявзуля найбільшого упривілеення. Для здійснення цеї постанови в найблизчому часі буде покликана мішана комісія експертів, яка випрацює проєкт умови. В справі комунікаційних полекш балтійські держави змагати-муть до ступневого знесення закордонних пашпортів і віз між трьома заінтересованими державами Одночасно національну проблему розвязано в цей спосіб, що в кожній з цих трьох держав постановлено створити школи для меншостей в тих місцевостях, де найдеться 20 дітей иншої національности.

Як бачимо, то балтійська конференція в Ковні різко відріжнюється від такоїж минулорічної конференції у Варшаві. Коли тут (у Варшаві) нічого не вирішено, вдоволяючись чемностевими фразами, то там (в Ковні) в дійсности доведено до тісного союзу між згаданими державами, відтинаючи Польщу від Балтику й ізолюючи її від півночі. Тісний союз Литви, Латвії й Естонії розтягається на сферу політичну, економічну й комунікаційну про одночасному вирівнанні всяких можливих розходжень національного підкладу. Те, чого не в силі були довершити „великі" політики Польщі, довершила маленька Литва, що не могла почванитися тією дипльоматичною традицією, яку мала Польща навіть в добі своєї політичної неволі.

Балтійська конференція в Ковні відбулася вельми величаво й маніфестаційно. Взяли в ній участь литовський мрем'єр Ґальванавскас з литовськими послами в Парижі і Берліні, естонський міністр Тофер з шефом політичного департаменту Шмідом і латвійський міністр Сея з цілим рядом урядовців міністерства закордонних справ. Витаючи зїзд, Ґальванавскас підкреслив, що він відбувається в „тимчасовій столиці Литви", тим самим зазначуючи, що історична литовська столиця є в чужому посіданні та що Литва стоїть на шляху боротьби за столицю Гедемина. Покищо боротьба за Вильно [illegible] ція спільної акції і взаїмна допомога на терені Союзу Народів" — не означує ніщо инше, як допомога Латвії й Естонії в боротьбі за Вильно. Таким чином Литва осягнула поміч своїх нових союзників в обороні справи, щодо якої дотепер вона поза спорадичними симпатіями Англії була ізольована. Не улягає сумніву, що з хвилею приступлення до Союзу Народів Німеччини й СРСР. круг прихильників Литви дуже пошириться при одночасному зрості ворожих настроїв до Польщі.

Економічне обєднання тісними торговельними договорами на основі переступлення рамок „найбільшого упривілеення" не значує нічого иншого, тільки створення господарського союзу, а може й митної унії. Ось так в сфері господарській і комунікаційній з Литви, Латвії й Естонії утворюється трівкий поміст між Німеччиною й СРСР. з повним поминенням Польщі. Иншими словами: Польща, що леліяла веселкову мрію про транзитну державу між Зах. Европою і Европейським Сходом та звязані з тим бариші, стає і під цим оглядом зовсім зайвою, висортованою і з політичних комбінацій, і господарсько-комунікаційних союзів. Отже балтійське крило Польщі ґрунтовно захиталося. Замісць „вакуум", якого сподівалася Польща, саботуючи під проводом Сейди недавно конференцію Латвії, Естоніш й Фінляндії в Ризі, утворився тісний політично-господарський сойз. Не диво отже, що польська „демакратія" починає дуже трівожитися дальшою долею нинішньої Польщі та що один з її головних представників, Ян Домбскі, творець риського миру, не вагається признати, що союз з Францією, як асекурація на заході, і союз з Румунією, як забезпечення на сході — є зовсім невистарчаючий, а вихід в осередню Европу запертий Чехословаччиною.

Польська політика ніде не здобула собі довіря. Навіть ті, що ще вагалися, що себе обманювали, сьогодня недвозначно стали проти Польщі. Балтійська конференція в Ковні є цього найдосаднійшим висловом. Тому й польський міністр буде примушений до значних корректив свого безжурного оптимізму, свого вдоволення і „спільної напрямної лінії" між Польщею і балтійськими державами. . . . Ф. Ф.

Матвій Костишин.

СОЛОВІЙ І РОЖА.

Прийшла весна рай принесла
Мов царівна щастя мрій
уповила всю природу
В зелененький пишний стрій.
Гаї, луги вкрились листом
Там цвите вже синій боз
Травичкою земля вкрилась
Вже не страшить і мороз.
Вітрець дуе легесенький
При долині шепче хмиз
Мов з собою розмовляє
Що цвіт лелій хились в низ.
Там в гаю десь до схід сонця
Свище, тьохка соловій
Немов будить всю природу
До схід сонця з сонних мрій
Мов словами вимовляє
Встань, небавом день прийде,
Обмий оче в срібну росу
Сонце вбітре як зійде.
Спить природа і не чуе
Головоньку не зведе
Ґиш чекає поки сонце
Не засвітить, не зійде.
Тоді встане, мов царівна,
Поклонися перед ним
Коли вітрець поколише
Листом, цвітом чарівним.

— — — — — — — —

А тимчасом соловейко
Без устанку лиш співав,
Свистав, тьохкав на калині
І крильцями тріпотав.
Вся природа мовчки спала
Зупинивсь він поглянув
Запах рожі чарівної
На калині він почув.
Як побачив цвіт хороший
І крильцями стріпотав
І полетів де розкішно
Кущик рожі процвитав.
Біля рожі росло терне
Соловейко там присів
Похилив він головоньку
Умовк, притих, занімів.
Терне вбилось до серденька
Твердо вбилось і стримить.
Через рожу в соловейка
Сплила кровця і мовчить.
Не заспіва, не засвище
У дрімучому гаю,
Не розбудить з сну природи
У весняному раю.

Вінніпеґ, Ман., Канада.

21. 3, 1921.

ЗАЧИНАЙТЕ ТЕПЕР.

Є се подивляюче скільки вже господинь щадять значки з Бордена Стар і Маґнолії молока, які дають їм цінні премії. За сі значки, в заміну за котрі вони дістають такі домашні начиння які в инший спосіб вони мусілиб купити. Компанія Бордена щоби познакомити всі наші ґосподині з її виробами молока і преміями які дає, предкладає їм спеціяльну оферту. На иншім місци сеї часописи поміщуємо днесь сю спеціяльну оферту. Читайте її, виповніть купон і познакоміться з нею.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У ЛЬВОВІ.

Оцінюючи громадянське відношення до праці товариства „Української Молодіжи" в Ню Йорку в користь наших Високих Шкіл у Львові й українському студентству на вигнанню, приходиться до досить сумного заключення. Здається, що наше товариство старалось порушити усі пружини, черпаючи як найбільш переконуючі аргументи, щоби лише більш заінтересувати наш загал та тим самим спонукати його до частійших і сталих жертв в користь так великої ваги, як удержання **Українського Університету** й підмога бідним студентам на вигнанню. На жаль зі стидом сказати мусимо, що наші громадяни, читаючи наші поклики й мольби краєвих студентських організацій, не розуміють чи не хотять розуміти ваги справи, — або може серця вже усіх так охолодили до подвигів наших братів — борців за лутшу долю у старім краю, що ця справа стала для них байдужою.

Не можемо тут поминути слів добродія Гринішака з Елізабет, котрий питається про діла, діла а це долярових жертв тих міліона Українців в Америці, котрі кричать без перерви „Душу тіло ми положим55, а котрих найменьше видко у списі жертводавців на народні цілі. Стілько то зі сотні наших священиків може дорівнати о. О. Пристаеві з Карнегі, Па., котрий кромі кожного народного обовязку удержує ще кілька студентів? Де є ті великі богаті українські кольонії, щоб без стиду станути могли супроти так малочисельної громади як Мінеаполіс, Мін. під поводом щирого робітника добродія Грубрина, котра уже третій рік піддержує 5—7-ох студентів що місяця? На три чи чотири тисячі наших товариств в Америці до сталих прихильників вичислити можемо як: Бр. св. Николая в Нортгемтон, Т-во Помочі в Вудґейвен, Бр. св. Михаїла в Стемфорд, Вільні Козаки в Рочестер, Запорожська Січ в Перт Амбой, Т-во Згода в Гемтремк, Бр. св. Ів. Хрестителя в Дітройт і в Вілімантік, Бр. св. Петра й Павла в Карнегі, Вільні Козаки м. Львова в Ню Йорку, Горожанський Клюб в Алентавн, Бр. св. Николая в Рочестер, 1-ша й 3-та сотня Січи в Клівленді, Т-во Сокіл в Клівленді, Т-во січ в Вилкс Берах, Т-во Запорожська Січ в Ню Йорку, Бр. св. Петра й Павла в Стемфорд, Т-во Зоря в Ню Йорку, і ще кілька, а де решта?

На два міліони Українців в Америці на пальцях мож почислити сталих опікунів і жертводавців на Високі Школи як: добродійка Бундзяк, Зборівська, Гринішак, о. Л. Левицький, Я. Клячко, Грубрин, Волошин, Кудрик, Микетюк, Деревняк, В. і І. Клеман, Хомяк, Седлер, Ясновський, Миськів, Марухняк, Стоколоса, Степаник, Нагірний, Гаврис, Пипюк, Онуферко, Фенканин, Біндер, о. Жук, Скасків, Колодій, І. Борис, Шкварок і може кількanайцять ще других. Кілька українських парохій як в Бруклин, в Байон, в Ютіка, в Йонкерс, а де прочі?! Де поділись ті наші великі патріоти, священики, парохії, товариства, братства, громади, організації і пів міліона українських імен в Америці?!

Чи-ж українське громадянство вже цілком перестало турбуватись долею старого краю? Чи-ж загал не може зрозуміти вартости наших власних Високих Шкіл проти навали й катів польських зайдів? Чи не стид нам перед землячками в старім краю, котрі серед такої нужди удержують ще сотки тисяч наших шкіл? Чи-ж ми американські Українці не повинні хотяй їм допомогти в удержанню одної школи, — Українського Університету у Львові?!

Повторюємо ще раз, що боротьба, яку веде наша молодіж за Високі Школи, це боротьба за нашу культуру, за нашу будучність. Це є іспит, котрого ми видержати мусимо, щоб стати в ряди культурних народів. Виграна наповнить нас національною гордостю до дальшої а певної боротьби за нашу незалежність.

Громадяни! Українці! Почуйте поклики й мольби наших братів у старім краю та відгукнітся, щоб з овочів Ваших жертв Ваш ворог почув грізний рішаючий голос і — затремтів.

Негайні жертви просимо слати на адресу:

UKRAINIAN YOUNG MEN & WOMEN'S ASS'N, Inc.
30 E. 7th St., New York, N. Y.

ЗА Т-ВО УКР. МОЛОДЖИ В НЮ ЙОРКУ:
Омелян Коцко, секр.

НАПОЛЕОН БУВ ГРЕК.

Париська „Реві д' етід наполеоніенс" містить статтю французького вченого Піо, в якій він доказує, що Наполеон був ц роду... Грек. Своє твердження мотивує так: Кальомерос, син Константина Комена поселився на Корсиці 1676-го року. А що „Кальомерос" по грецьки значить „добра частина", цебто Буонапарте або Бонапарте, тож ясне як день... що тут ходить про Наполеонових предків. Піо подає ще деякі „докази" на це. Факт прим. що Наполеон вельми цікавився Грецією та що раз у Медіоляні заявив, що він насамперед Спартанець, а щойно потім Корсиканець. Дотепер доказували, що Наполеон був з роду Італієць, а ось іще один каже вірити, що він був Грек.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ?

Що де бузьок в хаті, там щастє? Чи ви знаєте, що вийшов перший гумористичний календар Бузьок? Він буде Вас веселити цілий рік і більше за 75 центів. Замовлення посилайте до книгарні „СВОБОДИ".

СВЯТО КУЛЬТУРИ У ЛЬВОВІ.

—о—

В неділю 18. м. м. у великій салі „Народнього Дому" у Львові відбулася святочна академія — концерт в память 350-ліття появи першої надрукованої у Львові української книжки Івана Федоровича. Ініціятори й впорядчиками свята були українські друкарські робітники, які за цю прегарну ідею віднесли вел. моральний успіх. Бо організоване ними свято перетворилась у монутну маніфестацію усіх українських культурних робітників у найширшому розумінню. Велика саля „Народнього Дому" давно вже не памятала такого натовпу людей, що прийшла вшанувати память одного з тих малих синів народу, що створили велике діло. На програму свята склалась коротка вступна промова голови друкарської організації Володимира Кубіцького, реферат проф. дра Іляріона Свєнціцького, привіти й концертова частина. Першим, що виголосив привіт, був проф. др. К. Студинський, як голова Наукового Т-ва ім. Шевченка. По черзі промовляли: Михайло Галущинський (від „Просвіти"), Константина Малицька (від У. П. Т.), др. В. Кучер (від Т-ва наук. викладів ім. П. Могили), др. Степан Федак (від сеніорату української Ставропігії), дир. І. Громницький (від „Учительської Громади"), Мілена Рудницька-Лисяк, (від Окружної Ради Професіональних Організацій — по польськи), А. Гаврилко (від українських приватних урядовців), А. Древняк (від Союза переплетників), Антін Гоявічинський (від ґремію власників друкарень), Дудич (від громадських робітників м. Львова) і А. Кусик (від Т-ва друкарських робітників „Огнище"). Директор друкарні „Діла" п. П. Буняк відчитав надіслані й передані йому привіти: Національного Музею, Учительства приватних шкіл У. П. Т. Української Краевої Студентської Ради, Секції Українського Союза у Станиславові, Сокола-Батька, Т-ва „Зоря", Музичного Товариства ім. Лисенка у Львові. Співочих Тов. „Боян" і „Бандурист", українських книгарень і видавництв, від часописів: „Діло", „Свобода" „Заграва", „Новий Час", „Громадський Голос" і н. Концертову частину виповнили продукції мужеських хорів „Бандуриста", „Огнища" й „Зорі" та тенорове соло оперового артиста К. Андрієнка. Надзвичайно вміло підібрані пісні одностайного ідейного характеру („Вічний революціонер", „Було колись", „Прометей", „Пролетарська пісня") у прегарному виконанню ще більш зміцнили настрій бодрости, який панував на тому святі революційного поступу духа.

Як довідуємося, організаційний комітет свята постановив на зібрані гроші видати книжку, присвячену Ів. Федоровичеві. Редакцію цього збірника обняв проф. др. Іл. Свєнціцкий.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

I. том.

СПОГАДИ.

XX. (1905—1907).

(70)

Дорогою мені здавалося, що наче він заспокоївся, але на засіданню він знов роздратувався і так себе поводив, що всіх страшенно обурив проти себе. Почав він з того, що заговорив російською офіціяльною мовою і якось, погордливо, звисока докоряв і обвинувачував усіх у змові проти нього. Врешті скоїлася дуже бурна сцена: щось образливе сказав йому Матушевський, щось гостро вигукнув Ефремов, їдке Грінченко, але я вже не памятаю деталів, бо сам був дуже схвильований. Скінчилося тим, що він скочив, промимрив якусь лайку і вийшов не прощаючись з кімнати. Ми посиділи трохи мовчки, обмінялися вражіннями і розійшлися.

З тугою в душі, з страхом за істнування газети я прийшов додому і сів за листа до Сіміренка. Написав я йому, що В. М. Леонтович очевидно росхворівся нервами, що тепер він бачить у всьому змову проти себе, як ще недавно бачив у себе всі прикмети туберкульози, що йому треба-б вихати на спочинок закордон і т. ин., що газету я перейму на себе і сподіваюся, що він не відмовиться її підтримувати до кінця року.

Другого дня прийшов до мене Леонтович, почав скаржитися, що він розійшовся з усіма своїми бувшими однодумцями, а тепер лишився зовсім одиноким. Він ясно бачить, що сучасний рух веде до погибелі конституції, але цього не хотять бачити ліві і грають в одну дудку з „чорносотенцями", що тако-ж дорогою іде й наша газета, яка одвернула від себе всі заможні умірковані елементи, на яких тільки й можна оснувати міцний національний український рух. Одним словом, настрій у нього був миролюбивий: видко було, що він хотів загладити вчорашній інцідент, але вєстати рішуче стояв на тому, що він газету передасть мені і ніякої участи в ній приймати не буде.

Незабаром я дістав від В. Ф. Сіміренка лист, в якому він пише, що нічого не має проти того, щоб газета була переведена на моє імя і обіцяє підтримувати її до кінця року, але шкодує, що редакційний комітет так нерозважно обійшовся з В. М. Леонтовичем.

І так газету Леонтович перевів на мене, а сам зовсім відсахнувся від неї, навіть не хотів, щоб йому нагадували про неї.

В редакції все прийшло в норму, потроху всі заспокоювалися, але Матушевський зовсім вибився з сил і мусив узяти на місяць відпустку, щоб трохи відпочити. Ефремов згодився той місяць працювати за нього і я спокійний виїхав у Кононівку, а потім на молочу в Перешори.

18. серпня 1906 року, коли я був у Перешорах, в редакції „Громадської Думки" зробили трус, познаходили у де-кого в столах Виборзьку відозву (розпущеної 1-ої Державної Думи), протоколи Московського зїзду, „Крестьянского Союза" і т. ин. Синицький післав мені телеграму, що газету закрито.

Мене це стурбувало і в Київ я приїхав зовсім хорий. Од Синицького довідався от що: Виноградова, що перекладала телеґрами, завела в редакції ес-декську явку, куди заходили соціял-демократи за всякими справами. М. Синицький росказав про це Ефремову, який тоді заміняв Матушевського. Ефремов розсердився і сказав, що він збере редакційний комітет і позбавляє тих, що заводять нелегальщину в редакції і тим підводять газету під небезпеку. А тим часом уночі зявилася поліція і почала трус, який тягся аж до півдня. Поарештовували кількох співробітників в тім числі С. О. Ефремова, Хохлича, Ю. А. Квасницького, а разом з тим забрали і де кого, що прийшли до редакції, зовсім нам невідомих, може справді вони були ес-деки і зайшли по даній їм явці.

Хто зостався живий з редакційного комітету зійшлися у мене і порішили, що мені, видавцеві і Ф. П. Матушевському, редакторові, треба йти до генерал-губернатора і просити дозволу видавати газету далі.

Першого-ж прийомного дня ми з Матушевським пішли до генерал-губернатора Сухомлинова (пізніще військовий міністер), за відсутністю якого тоді заступав генерал Шміт. Довго ми сиділи в прийомній, врешті нас покликали. Увійшли ми, вклонилися Шмітові, що стояв посеред кабінету, а по обидва боки його, як архангели, цензори — Сідоров та Нікольский. Шміт зробив рух наче він подає мені руку, але так невиразно, що я боявся попасти в ніякове становище і рішив краще закласти свої руки за спину. Я почав з прохання дозволити мені продовжувати видання газети.

— Ні в якім случаю, каже генерал-губернатор; — у вас там найдено цілі склади революційних видань.

— Повірте, кажу, — ваше превосходительство, що я про це нічого не знав і вперше почув тільки після трусу.

— Ну, вже цьому трудно повірити. Як ви не знали, що у вас робиться в редакції?

— Це-ж все дорослі люде, кажу я, — як же я буду заглядати до них в шуфляди? Я дуже дорожу виданнєм газети і як би я підозрівав, що небудь подібне, то я прийняв би міри...

— Але у вас там якийсь революційний притон. Там арештовано революціонерів з принесеними прокламаціями.

— В редакцію заходить маса народу і редакція не може за них відповідати, а також за те, що у них в кишенях.

— Говорить! Чому-ж до мене не принесуть? каже, посміхаючися Шміт.

Я тільки знизав (стиснув) плечима. Взагалі він розмовляв досить добродушно і я насмілився знов просити, щоб він дозволив „Громадську Думку".

— Ні в якім разі! Всі мені дуже говорять, що ми взяли протидержавний дуже різкий, ворожий тон.

— Це, кажу, ваше превосходительство, непорозуміннє, основане на нерозумінні мови української.

— Що ви мені кажете, каже Шміт ламаною українською мовою, я сам полтавець і добре понимаю в чім тут „маковика". Знаєте що? Я не хочу закривати ваше підприємство і позбавляти заробітку тої маси людей, котра працює при газеті, наборщиків (зецерів) та инших служачих і дозволю вам видавати газету, але тільки під другим назвищем.

(Дальше буде).

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛ. УРЯДУ У. Н. СОЮЗА

відбувшогося на днях 20, 21 і 22. лютого 1924 р. в домі У. Н. Союза під ч. 83 Ґренд ул. в Джерзи Сіті, Н. Дж.

(Дальший тяг справоздання гол. рекордового секретаря).

(3)

Організовання нових членів в році 1923.

Нові члени

Від.	повноліт.	маноліт	Разом
266	26	—	26
267	19	10	29
268	33	2	35
269	23	13	36
270	7	14	21
271	14	—	14
272	6	4	10
273	5	—	5
274	10	7	17
275	12	12	24
276	32	18	50
277	4	—	4
278	5	6	11
279	4	—	4
280	33	—	33
281	15	—	15
282	19	7	26
283	6	2	8
284	8	1	9
285	25	—	25
286	8	—	8
287	10	—	10
288	34	21	55
289	13	—	13
290	10	—	10
291	—	—	—
292	20	3	23
293	7	7	14
294	11	5	16
295	24	2	26
296	14	4	18
297	9	—	9
298	10	—	10
299	—	—	—
300	16	6	22
301	9	2	11
308	5	10	15
314	—	—	—
315	1	—	1
316	36	49	85
317	10	4	14
318	20	—	20
320	6	2	8
321	12	16	28
323	6	2	8
324	6	7	13
326	8	2	10
330	13	14	27
332	24	6	30
336	3	—	3
338	14	39	53
341	—	—	—
342	5	14	19
344	1	—	1
347	4	3	7
350	—	—	—
351	5	18	23
354	1	—	1
355	6	10	16
357	13	16	29
363	21	8	29
364	27	20	47
365	29	10	39
367	38	22	60
369	15	10	25
370	25	1	26
379	7	—	7
380	5	1	6
381	2	—	2
384	7	9	16
385	16	25	41
388	24	10	34
391	—	—	—
392	—	—	—
393	—	—	—
396	8	5	13
400	1	—	1
401	1	—	1
402	—	—	—
Разом	2.991	1.998	4.989

З повисшої табельки слідно що значна часть відділів виконали як слід цілорічну кампанію єднання нових членів. В тому ділі відзначилися найбільшим числом зорганізованих нових членів слідуючі відділи: Від. 206—101 нових членів; від. 316—85 нових членів; від. 24—77 нових членів; від. 218—74 нових членів; від. 247—61 нових членів.

Тая сама табелька виказує також що декотрі відділи через цілий 1923 р. не придбали ніодного члена нового а то й старих потратили.

До хвального відзначення треба зачислити ще ті відділи У. Н. Союза, котрі хотяй не відзначилися найбільшим числом зорганізованих нових членів і будучи менчими відділами число членів своїх подвоїли, до таких відділів належать:

Від. 59 мав з початком року 31 повнолітних членів. Через 1923 р. придбав 39 повнолітних членів. Разом 70.

Від. 242 мав з початком року 19 повнолітних членів. Через 1923 р. придбав 24 повнолітних членів. Разом 43.

В повисших двох відділах припадає більше чим по одному новому членови на кождого старого члена. З чого можна ствердити що в кампанії живу участь беруть не лиш урядники але й загал членів. Богато членів не лиш помагали своїм місцевим урядникам але й головному уряди, використовуючи кожду нагоду прикладної агітації в органі „Свободі", як всякі описи ріжних нещасних случаїв каліцтва чи наглої смерти і сумні наслідки з того для необезпечених родин, при чім, так зі сторони дописувателів, як і від самої редакції нескупилось горячих закликів до організовання в члени У. Н. Союза.

Часті статі редакційні на тему організації в часі кампанії, також причинилися до успіху немало.

Часть заслуги треба також признати окружним інспекторам, так як декотрі з них нежалували й свого часу і труду в користь організації.

Головним однак чинником в організаційному розвитку У. Н. Союза є немале число досвідчених діловодчиків, секретарів і інших відділових урядників, котрі не лиш вміють про організаційне діло говорити або писати, але що найважнійше, вміють його як слід виконати.

Загальний прибуток в членах і їх сума обезпечення:

З початком 1923 р. було повнолітних членів	12.427 на	$10,186.700.00
дітей членів	5.883 на	792.818.00
Разом всіх обезпечених	18.310 на	$10,979.518.00
В 1923 щ. прибуло повнолітних членів	2.363 на	$ 1,985.350.00
дітей членів	1.750 на	268.526.00
Прибуло размо	4.113 на	$ 2,253.876.00
З кінцем 1923 р. було в У. Н. С. повнолітних членів	14.790 на	$12,172.050.00
дітей членів	7.633 на	$ 1,061.344.00
Разом всіх обезпечених	22.423 на	$13,233.394.00

Виказ обезпечених в У. Н. Союзі після їх віку з кінцем 1923 р.

ДІТИ:

Від 1 до 5 літ—3.575 дітей на суму обезп.	$ 180.018.00
Від 6 до 10 літ—2.925 дітей на суму обезп.	512.623.00
Від 11 до 18 літ—1.133 дітей на суму обезп.	368.703.00

ПОВНОЛІТНІ ЧЛЕНИ:

Від 18 до 24 літ— 783 членів на суму обезп.	$ 706.600.00
Від 25 до 29 літ—2.701 членів на суму обезп.	2,155.450.00
Від 30 до 34 літ—3.731 членів на суму обезп.	3,118.000.00
Від 35 до 39 літ—3.559 членів на суму обезп.	2,967,050.00
Від 40 до 44 літ—2.170 членів на суму обезп.	1,788.100.00
Від 45 до 49 літ—1.093 членів на суму обезп.	844.950.00
Від 50 до 54 літ— 497 членів на суму обезп.	387.450.00
Від 55 до 59 літ— 166 членів на суму обезп.	137.700.00
Від 60 до 64 літ— 57 членів на суму обезп.	53.750.00
Від 65 до 69 літ— 12 членів на суму обезп.	12.000.00
Від 70 до 72 літ— 1 членів на суму обезп.	1.000.00
Разом 22.423 всіх обезпечених на	$13,233.394.00

Загальний виказ руху членів У. Н. Союза в 1923 р.

ПОВНОЛІТНІ ЧЛЕНИ

З початком 1923 р. було членів	12.427 на суму	$10,186.700.00
В 1923 р. принято нових членів	2.991 на суму	2,408,850.00
В 1923 р. принято наново, з переступними листами або з інших кляс обезп.	954 на суму	794.800.00
Разом	16.372 на суму	$13,390.350.00
З того суспендованих, відійшовших з переступ. листами, д оінших кляс обезп.	1.458 на суму	1,116.550.00
Померло	124 на суму	101.750.00
Разом відпало	1.582 на суму	$ 1,218.300.00
З кінцем 1923 р. остало повнолітних членів	14.790 на суму	$12,172.050.00

МАЛОЛІТНІ ЧЛЕНИ

З початком 1923 р. було дітей	5.883 на суму $	792.818.00
В 1923 р. принято нових	1.998 на суму	200.335.00
В 1923 принято наново і з переступ. листами	484 на суму	136.086.00
Разом	8.365 на суму $	1,129.239.00
З того суспендовано або відійшли з пер. лист.	706 на суму	64.667.00
Померло	26 на суму	3.228.00
Разом відпало	732 на суму $	67.895.00
З кінцем 1923 р. було дітей	7.633 на суму $	1,061.344.00

Виказ руху членів У. Н. Союза в 1923 р. після місяців:

ПОВНОЛІТНІ ЧЛЕНИ

		Прибуло	Відпало	Остало на слід. міс.
З початком року було	12.427			
З початком січня було	12.427	346	101	12.672
„ лютого було	12.672	582	131	13.123
„ марта було	13.123	199	146	13.176
„ квітня було	13.176	271	141	13.306
„ мая було	13.306	381	131	13.556
„ червня було	13.556	432	147	13.841
„ липня було	13.841	146	147	13.840
„ серпня було	13.840	143	137	13.846
„ вересня було	13.846	151	101	13.986
„ жовтня було	13.986	326	155	14.067
„ падолиста було	14.067	371	108	14.330
„ грудня було	14.330	596	136	14.790

МАЛОЛІТНІ ЧЛЕНИ

		Прибуло	Відпало	Остало на слід. міс.
З початком січня було	5.883	172	57	5,998
„ лютого було	5.998	326	63	6.261
„ марта було	6.261	179	80	6.360
„ квітня було	6.360	210	65	6.505
„ мая було	6.505	209	40	6.674
„ червня було	6.674	244	76	6.842
„ липня було	6.842	103	62	6.878
„ серпня було	6.878	129	50	6.957
„ вересня було	6.957	106	40	7.023
„ жовтня було	7.023	183	35	7.171
„ падолиста було	7.171	288	38	7.421
„ грудня було	7.421	302	90	7.633

Висше наведений виказ руху членів після місяців доказує, що за винятком місяців липня і серпня, організація наша постійно зростала.

Бачучи ріжницю в прибутку нових членів з зимового місяця марта, в котрім прибуло 199 повнолітних членів і 179 дітий, разом 378, що порівнюючи з прибутком літного місяця червня в котрім прибуло 432 повнолітних нових членів і 244 дітий або разом 676, переконуємося, що зріст організації не залежить від зимової або літної пори року, але від того як і де ведеться організаційна агітація. Велике число приєднаних нових членів до організації в місяци червни 1923. є найкрасшим доказом, що так в літі як і в зимі можна нових членів до організації придбати. А коли не так діється то не тому, що нові члени літом не хотять приступати, тільки тому, що наша агітаційна енергія літом чомусь-то слабне. Чому саме, легко сказати. Не ведеся і не удосконалюєся пляновой агітації. Дотеперішня наша форма агітації ограничаєся на відчитуванню перед зборами відділів урядових наказів, покликів або відозв, розсиланих до відділів головною канцелярією і тому літною порою, коли відділові збори „світять пустками" успіх такої агітації є слабший. Щоби небути „волющим на пустині" літом, коли через спеку нехочеться членам самим в тісні домівки відділів лізти, ні то ще, з собою нових кандидатів водити, видавання і читання покликів здержуєтся. Організація з горячки омліває аж поки в осінь начинаються члени на збори до своїх домівок чим раз численнійше сходити. Виходилоби з того, що так як медведі на зиму, так Українці в Америці на літо, цілком природно засипляти мусять. Много людей в таке вірить. Таке переконанне загально прийминося і тому в літну пору жадної поважнійшої акції серед Українців в Америці непідноситься. В дійсности так воно не є. І товариське життє Українців цвите в літі. Тільки ми невміємо опанувати ним так як зимою. В літі є много більше ріжнородних спосібностий для організаційної агітації чим зимою. Пікніки і інші товариські сходини, можна і повинноси використовувати для тої цілі. Горяча пора вимагає горячої роботи, інших форм і способів, примінених до пори, місцевих, локальних обставин і нагоди. По декотрих відділах наші організації є дуже енергійні і спосібні члени і урядники, котрі й без якої будь ініціятиви з боку головної канцелярії, сами знають як в кождій порі року, всяку нагоду для організаційної агітації використати. Більшість однак потребує не лиш ініціятиви але й всіх вказівок як акцію розвивати. Є ще й такі глухі сторони, куди жадні поклики ні відозви недоходять, на яких нашу організацію поширити можна тільки більшою активностию нашої головної канцелярії. Однак при теперішній скількости і подилови праці як також задля браку фондів на ту ціль, головна канцелярія взглядно її рекордовий департамент, більшої активности як до тепер, виказати не є в силі. Справи тої й недоцінюється у нас як слід. В так поважній інституції повинен бути коли вже не осібний департамент для ведення сталої і плянової агітації, то бодай достача робітничих сил в канцелярії, щоби не лиш то що вже є в організації як слід обробити, але й заздно поширювати її. А то тим більше що само істнованне організації того рода тільки від сталого прибутку нових членів залежить.

В котрих місцевостях і відділах був рух членів і скільки де є всіх обезпечених показує слідуючий виказ:

(Дальше буде).

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ЧЕТВЕРТА ЗАПОВІДЬ.

Повість з галицького життя.

(Продовження).

(31)

— Коли твоє весілля Василю? А то собі погуляю... Вона усміхнулась Боже мій! Невісточко моя люба — колиж ти приїхала?... Ойой! Павло! Ти нелюде, опозорив мене, споганив, бодай тобі Бог того нетямив...

Наймичка якраз принесла воду.

— Бери, мочи полотно, і клади раз заразом господині на голову. Тямиж, одно полотно в коновці, а друге на голові і так на переміну.

О. Городецький вийшов з хати.

— Як на оден день на мене старого, то за богато. Господи як воно скінчиться?

Василь гнав що сили до Самбора. По дорозі стрінув корелицьку фіру. На ній сиділи три заковані конокради і два жандарми. Їх везли прямо до Самбора, бо арешт на жандармській станици видавався мало безпечним. Василь закрив лице полою халата і казав парубкови перегнати цю фіру.

Черупа пізнав свої коні, пізнав сина, що заслонив лице полою. Йому аж тепер зробилось жаль за тим безповоротно втраченим раєм. З Самбора забрав Василь лікаря зараз з собою. Лікар забрав з собою ліки і десять пявок від цирулика.

З поворотом стрінув Василь фіру з арештантами під самим містом. Тепер вже не закривав лиця, щоб не звертати на себе уваги лікаря. Черупа побачив, що Василь везе лікаря. Нагадав, що йому говорив в коршмі о. Городецький, і його ясно стало, що в хаті щось недобре. В переїзді на один мент стрінулись очима батько з сином. Батько питав очима сина, та стрінувся з таким докірливим поглядом, жалем, який малювався в його очах, що не видержав цього і відвернувся.

— Якась нова крадіж — завважав лікар до Василя — homo homini lupns (чоловік чоловікови вовком).

О. Городецький ждав на Іцка і казав йому поставити зараз по три пявки на висках недужої. Коли лікар приїхав, то вони якраз повідпадали нассавшись.

— Ов! тут вже був якийсь доктор — каже лікар.

— То я таке запорядив, каже священник — гадаю, що це не повадить, а мені здавалося, що perekulum in mora (небезпека через опізненнє).

— Дуже розумно, та шість пявок буде либонь замало. Він став недужу оглядати. Вона не приходила до памяти.

— Добре, що троха перервалось, але запаленне мізку таки є. Та то нічого. Жінка бездоганно зложена, серце здорове — ведержить. Яка причина цьому?

— Сильне зворушення.

— Буває так від зворушення. Але буває гірше, бо смерть. Але то мусіло бути щось дуже страшне, бо наші селяне мають загально сталеві нерви і до зворушення не такі приступні.

О. Городецький помітив, що Василь аж міниться на лици. Тому заговорив зараз чим другим.

— Запорядіть пане доктор, що треба, бо я при вас не берусь ордінувати...

— Зараз поставимо ще по дві пявки — ну— стисла дієта і спокій, частенько відчиняти вікно. На голову холодні компреси. Коли прийде до памяти, не можна говорити при ній депрімуючих розговорів, а особливо незгадувати про ту зворушаючу тему, котра була причиною удару. Я ще пришу лік, котрий треба давати по ложці. Тут є годинник — то добре. Мені тут треба бути незадовго так що третий день. — А звертаючись до Василя каже:

— Будьте за маму спокійні. Як не зайдуть якісь непредвиджені комплікації, то вона видужає, лише треба її добре доглядати.

— Сюди треба прикликати стару Варвару — каже о. Городецький щоби її пильнувала день і ніч, бо самі не дасте собі ради. Може бути, що в жару буде недужа схапуватись та щоб з постелі не впала.

— Я мами невідступлю — каже Василь — а сестра буде мені помагати.

— Обоє будете доглядати, каже о. Городецький, — а Варвара таки буде з вами. Тепер прошу пана доктора до мене перекусити, я вже сам відішлю вас до дому.

Лікар склонився.

— Для вас Василю пришлеться сюди каву.

По дорозі питає лікар:

— Що тут такого траґічного сталося?

— Тут склалась справді траґедія, але виключно родинна, котрої я не маю права розголошувати.

По відїзді лікаря каже їмосць до чоловіка:

— Такі два удари відразу на бідного Василя, то справді за богато.

— Вони не склались відразу. Другий удар був по першім і це на мою думку добре. Клин клином. Колиб так при першім ударі було остало, то Василь міг збожеволіти. Тепер почутє обовязку супроти недужої матери поставить його на ноги і відверне його увагу від батьківської траґедії.

Через цілу ніч спала Павлиха спокійно, але до памяти не прийшла. О. Городецький намовив Василя, щоби не гаючись поїхав до Самбора і розмовився з о. Дубовим, а відтак або сам, або через о. Дубового з Підліськими. Серед таких обставин весіллє мусить бути переложене на пізнійше, бож годі, щоб рідної мами на весіллю не було, а вона не зараз встане.

Василь усміхнувся болючо і каже:

(Дальше буде).